

niet zoo zeer, omdat dit op zichzelf een mindersoortige insinuatie blijft, maar omdat men dan blijk geeft van den kunstenaar Raemaekers niets begrepen te hebben. Het zou deze felle persoonlijkheid voor geen goud mogelijk zijn geweest een „Toppunt der Beschaving” voor de tegenpartij te vervaardigen. Hierin schuilt trouwens het kardinale verschil, hij vervaardigde niet: hij getuigde en zijn kunst werd een altijd-vloeiende bron. En als alle idealisten ontging hij den hoon niet. Men verweet hem anti-Hollandsche gevoelens, omdat men niet wilde aannemen, dat deze vaderlander het land zag niet in, maar ruimer, van over zijne grenzen. De oorsprong van elke politieke prent is trouwens en zal dat altijd blijven: journalistiek, vlinder van één dag, die men beschouwen moet van het oogenblik uit toen zij, te midden van de politieke gebeurtenissen, haar reden van bestaan vond. Daartegenover mag de criticus, die een ander uitgangspunt heeft, als kunst alles en altijd aanvaarden. En men zal merken, dat het bezwaar van een soms door het onderwerp vertroebelde waardeering reeds na enkele tientallen van jaren wegvalt en voor een volgend geslacht in het geheel niet meer bestaat. Wat dan overblijft, is alleen de vraag of deze kunst echt was en of zij welde uit een waarachtig gemoed. Kan het iemand van ons nog schelen, wat precies de politieke overtuiging van Velasquez in zijn „Overgave van Breda,” van een Goya, een Daumier was, als we bewonderend in hun kunstwerken verdiept zijn of grijpt uitsluitend de kracht aan, waarmee zij hun talent en hun innerlijk leven tot beelding brachten? En om een meer recente vergelijking te maken: dat Hahn overtuigd socialist was, bleef een aparte, een secundaire kwestie: niet om den S.D.A.P.-propagandist, om den mensch en den oprechten kunstenaar ging het vooral in zijne prenten en dáárom kreeg Hahn zoo'n breeden kring van bewonderaars. Alleen wie met heel zijn ziel zegt: „Ik dien”, mag dat als motto, maar ook niets dan als dat, voor zijn kunst laten gelden — de verfoeilijke zijde van tendentius streven zal dan vanzelf wegvallen.

Wij gebruikten de woorden vergood en verguisd, zoo bijzonder van toepassing op Raemaekers. Dat men hem in Engeland verafgoodde, was zeer zeker om zijn politieke overtuiging, den artist huldigde men toen in de tweede plaats en eigenlijk nog toevalligerwijs. Maar toen men hem verguisde, wist men hem als kunstenaar niet minder dan als mensch te treffen, vooral als men zijne teekeningen voor handig, maar oppervlakkig uitmaakte. En toch kwam het oogenblik, dat de waarde van dergelijke subjectieve meeningen wegviel. Dat was na den oorlog.

Wel is Raemaekers de satyrische, vlijmend-scherpe teekenaar van politieke figuren gebleven. Uitgeput was dit talent allermint en van een kleine inzinking kan men zelfs niet spreken. Maar er bestond geen front